

Dagtilbud Stensballe og sprog

Daginstitution Stensballe har to sprogvejledere, som gerne svarer på spørgsmål og giver gode råd:

Bente Andersen (bean@horsens.dk), som arbejder i Armilla, og

Marianne Nymand Hansen (mny@horsens.dk) som arbejder i

Væksthuset.

Denne folder henvender sig til alle forældre, som ønsker viden om barnets sproglige udvikling. Her er forslag til, hvordan du kan hjælpe barnet til at få udviklet sproget.

Tosprogede familier kan også læse om, hvordan de bedst kan hjælpe deres børn med både modersmålet og tilegnelse af det danske sprog.

Barnet bliver født uden særlig viden om sproget, men det har nogle forudsætninger for at lære sprog.

Når barnets hjerne bliver stimuleret, kan det lære at forstå samt at tale sproget.

Som forældre er det jer, der er tættest på barnet. I har derfor stor indflydelse på barnets sproglige udvikling. Hvis barnet har et godt sprog, får det bedre muligheder for at socialisere sig, og få venner. Jo bedre et barns sprog er, jo bedre mulighed har barnet for at lære at læse og skrive senere hen.

For at gøre folderen mere overskuelig, er den sproglige udvikling delt op i alderstrin. Men husk, at børn ikke er lige hurtige til at udvikle sprog. Det vigtigste er, at der sker en aktiv udvikling af sproget, og ikke om barnet præcist følger skemaet.

Barnets udvikling 0-1år.

Barnet begynder sin sproglige udvikling ved at sige lyde og få respons tilbage fra den voksne. Allerede i 3 måneders alderen opdager barnet, at lyde kan bruges til at få kontakt med andre. Senere hen bliver barnets lyde til pludren med "ma-ma" og "da-da". I 10 måneders alderen begynder pludren at minde mere om tale. Der er dog ikke på dette tidspunkt tale om forståelige ord.

Når barnet er omkring ½år, kan du sammen med barnet kigge på- og snakke om billeder og legetøj. På den måde vil barnet tilegne sig mange nye ord. Når du skiftevis taler og lytter til barnet, begynder barnet at få en forståelse for, hvordan man taler med hinanden.

I løbet af denne periode begynder barnet at forstå de første ord, og det reagerer, når det hører sit eget navn.

I hjælper jeres barn ved at:

- Efterligne de lyde og de bevægelser, som barnet bruger. Fx hvis barnet siger "mam-mam", kan I svare "Mam-mam, ja du er sulten". Eller når barnet peger på en hund, "det er en hund, den siger vov".
- Vise og fortælle barnet, hvad der laver lyd, og hvor lydene kommer fra.
- Fortælle barnet hvad der skal ske. I starten forstår barnet ikke, hvad ordene betyder, men efterhånden vil barnet forstå betydningen af ordene og handlingen.
 - Fx "jeg kan se, at du gnider øjnene, du er ved at være træt. Nu skal du sove".
 - På puslebordet kan I fortælle barnet, at nu skal det have bukser på. Først det ene ben og så det andet ben, og til sidst skal bukserne op om numsen.
- Kigge i billedbøger sammen og gå på opdagelse i billederne.

- Synge børnesange. Barnet elsker at synge og laver bevægelser sammen med deres forældre.
- Tale med barnet om dens behov. Fx "er du sulten, tørstig?".
- Tal med barnet om deres følelser. Fx hvis barnet er glad eller ked af det, så hjælp barnet med at sætte ord på.
- Tal om de ting og personer, der er i nærheden.

Barnets udvikling 1-3 år

Nu forstå barnet enkle instruktioner og sætninger. Ved 16 måneders alderen vil barnet sige det første ord og en dyrelyd. Barnets ordforråd vil i denne periode vokse, og barnet tilegner sig hele tiden nye ord. Barnet lærer først navne på ting, senere får det mere viden om tingene. Fx lærer det først **ordet** hund, senere lærer det **andre ting** om hunden, at den har en hale, den logrer, den har ører, der er små og store hunde.

Ved 1½-2 års alderen begynder barnet at sætte ord på almindelige genstande, og det vil efterhånden lære at sige sit eget navn.

Når barnet er omkring 2 år, sætter det ord sammen i sætninger på 2-3 ord. I slutningen af perioden begynder barnet at bruge 3-4 ords sætninger. Barnet har endnu ikke helt fået styr på udtalen.

I kan nu føre samtaler med barnet, og det kan besvare enkle spørgsmål.

Du er som forælder barnets vigtigste sprogmodel, derfor er det vigtigt, at du tænker over, hvordan og hvor meget du bruger sproget. Barnet vil efterligne jeres sprog, - både det, der er godt, men også det der er mindre godt.

Du hjælper dit barn ved at:

- Tale med dit barn uden at bruge babysprog.
- Kald dig selv "jeg" i stedet for "mor" eller "far", barnet vil hurtigere lære at bruge "jeg" "mig" "han" "hun"
- Sige de samme lyde og ord igen og igen, Gentagelser er godt.
- Tal med barnet om de ting, som barnet viser interesse for.
- Kigge i- og læse bøger med dit barn hver dag. Meget gerne den samme bog flere gange, da gentagelser er vigtige for, at barnet lærer nye ord.
- Sætte ord på de ting barnet gør. "du spiser en bolle, uhm den ser lækker ud" eller " jeg kan se, du læser i en bog under bordet".
- Sætte ord på de ting, du og barnet gør sammen. " vi skal i supermarkedet og købe frugt. Vi skal have æbler, bananer og pære" (her får barnet en fornemmelse af, at der er overbegreb frugt og så underbegreberne; Æbler, pærer osv.)
- Lade barnet være med til at hjælpe i hjemmet. Tal samtidig med barnet om, hvad I laver, hvad de forskellige ting hedder og hvad de kan bruges til.
- Hvis barnet udtaler et ord forkert, skal du ikke rette barnet, men sig i stedet en sætning, hvor du udtaler ordet korrekt. F.eks. hvis barnet siger; " min dut" kan du sige, " ja, det er din sut".

Barnets udvikling 3-5år.

Barnet tilegner sig hele tiden nye ord, og ordforrådet vokser betydeligt i denne periode. Du vil opleve, at dit barn er meget videbegærligt og meget nysgerrig. Barnet vil her stille mange spørgsmål som: "Hvad er det? ", "hvorfor siger hunden vov? " og "hvorfor gør hun det? ". De mange spørgsmål er barnets måde at lære, hvad ting hedder og finde ud af årsagssammenhænge.

Barnet kan nu koncentrere sig i længere tid, blandt andet ved at læse bøger, spille spil og tale med dig om ting, der har barnets interesse. Barnet vil stadig gerne hjælpe til med de hjemlige aktiviteter, såsom madlavning, dække bord, ordne vasketøj, gå ud med skraldespanden. Barnet kender nu, så mange ord, at I kan snakke sammen om, hvad I laver.

Sproget er efterhånden så udviklet, at dit barn kan fortælle, hvad det har oplevet, og hvad der skal ske af spændende ting.

I slutningen af denne periode anvender barnet sætninger med 5-6ord og ofte mere.

I kan hjælpe jeres barn ved at:

- Lade barnet deltage i hjemlige gøremål. Husk, altid at sætte ord på det I gør sammen.
- Lade barnet være med til at købe ind. Barnet kan selv skrive en huskeseddel med 2-3 ting, de/I skal købe ind.
- Stille spørgsmål til handlingen, når I læser sammen med jeres barn. Fx: "Hvorfor blev pigen sur?"
- Lytte til barnet og give det svar, som det kan forstå. (Børnetilpasset sprog)
- Tal med jeres barn om, hvad det har lavet i børnehaven. Fx: "Hvem har du leget med i dag", "hvad oplevede du på turen?".
- Tage på ture sammen, fx biblioteket.
- Tage billeder af de oplevelser I har sammen, og senere bruge billederne til fortællinger.

Barnets udvikling 5-6 år.

Barnets sprog begynder nu at ligne voksensprog. Barnet anvender længere sætninger med mere korrekte endelser og bøjninger.

Barnet bruger ikke kun sproget til at komme i kontakt med andre. Det bruger også sproget til at tale om sig selv. Barnet er i denne periode ikke altid god til at lytte til andre, men elsker at tale selv.

Barnet bruger sproget til at fortælle om, hvordan det vil gøre forskellige ting.

Barnet kan udtrykke forslag og ønsker om noget bestemt. Fx "hvis vejret er godt i morgen, kan vi så tage en tur i skoven?" I denne periode kan du opleve, at barnet har en livlig fantasi.

Barnet spørger meget ind til det at kunne forstå verden. Barnet spørger måske hvorfor mormor også kan være farmor?

Barnet begynder her, at vise interesse for bogstaver og tal. Barnet vil gerne tælle alting. Viser interesse for begyndelsesbogstaver og finder nye ord, der starter med fx a.

Barnet vil gerne lege med ordene, og vil gerne have læst rim og remser.

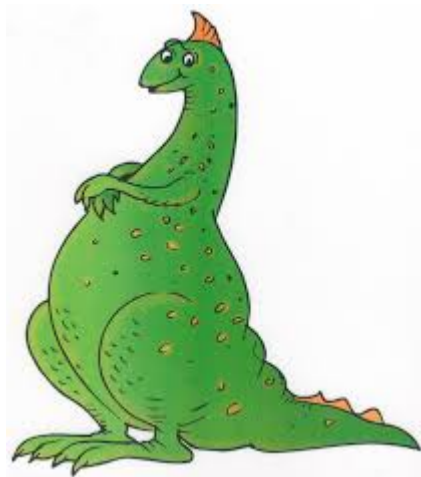
I denne periode begynder barnet at udvise lyst til børneskrivning.

Barnet lærer at udtrykke sig forskelligt, alt efter om det er en legekammerat eller en voksen, barnet taler med.

I hjælper jeres barn ved at.

- Læse og lege med rim og remser. Disse er gode til at give barnet en sproglig opmærksomhed. Det er vigtigt, når barnet skal lære at læse og skrive.
- Læs bøger sammen med jeres barn. Barnet kan nu koncentrere sig om at læse bøger med længere tekst. Forklar barnet de svære ord, og spørg ind til historien.
- Opfordre barnet til at legeskrive. Det er barnets lyst til at legeskrive, der er vigtig. Dit barn lærer senere at sætte bogstaver rigtigt sammen og vende dem rigtigt.
- Leg med sproglyde. Snak om hvilken lyd et ord starter med fx sol, som starter med sss.
- Spille spil. Dit barn kan nu følge reglerne og kan koncentrere sig i længere tid.
- Fortælle om egen oplevelser.
- I kan tælle ting sammen.
- Tal med dit barn om der er flest æbler eller bananer. Læg frugterne på række og tæl dem.

Børn med flere sprog

Nogle børn vokser op med to eller flere sprog. Et barn bliver tosproget, hvis det lærer sit modersmål i hjemmet og dansk i børnehaven/vuggestuen. Børn bliver også tosproget, hvis far taler dansk med barnet og mor fx taler spansk. Barnet bliver tresproget, hvis det hjemme lærer to forskellige sprog, og i institutionen lærer dansk.

Det er helt almindeligt, at det tager længere tid at lære flere sprog. Tosprogede børn bliver hurtigt opmærksomme på, at sprog er forskellige. Barnet lærer ikke altid de samme ord samtidigt på begge sprog. Nogle ord lærer de hurtigt på det ene sprog, og senere på det andet sprog.

Barnet får de bedste muligheder for at blive god til at tale dansk, hvis de er dygtige til sit modersmål. Når barnet kan udtrykke sig på et sprog, er det meget nemmere at lære nye ord. I forældre skal tale det sprog med jeres barn, som I er bedst til, og som falder jer mest naturligt. Hvis der tales dansk, fordi man tror, det er det bedste for barnet, kan jeres kommunikation blive unaturlig og besværlig. Der vil nemt kun blive talt om simple dagligdags og konkrete ting. Det vil ikke hjælpe jeres barn til at udvikle sproget.

Hit med lyden

Hit med Lyden består af fem forskellige veje til bogstav-, grafem- og fonemforståelse, her kaldet Fem Alfabetter. De består af:

- Bogstavalfabet (aA, bB, cC osv.)
- Sproglydsalfabet (den lyd bogstavet har, når det står først i et ord/forlyd)
- Dyrealfabet (til hvert bogstav knyttes et dyr, dvs. a/abe osv.)
- Håndtegnsalfabet (til hvert bogstav knyttes et bestemt håndtegn)
- Form-alfabet (bogstavets form/grafem/udseende)

Systemet er bygget op på 4 pinde:

- Bogstavernes sproglyde, og bogstavernes navne tilegnes gennem leg i børnenes eget individuelle tempo
- At der til hvert bogstav er knyttet et dyr og et håndfonem, dvs. en håndbevægelse, som understøtter bogstavets sproglyd
- At der leges med fem alfabetter, som består af bogstavnavn, bogstavlyd, håndtegn, dyr og grafem
- At der skabes en historie med dyrene for at præsentere nye bogstaver og disses sproglyde.

Til hvert bogstav er der et stykke ark, hvor der er forslag til rime ord, et rim og en sang.

I kan som forældre understøtte Hit med lyden, ved at:

- lege lyden ind sammen med jeres barn
- finde ord eller genstande der starter med bogstavet både inde og ude
- spille vendespil
- læse rim og remser
- tale tydeligt, så barnet hører lydene i ordene

Det vigtigste er: at barnet synes det er sjovt!!!

Relevante links:

www.srogpakken.dk

www.srogoaleg.dk